Kronborg slot

Kronborg er et slot og fæstningsanlæg i Helsingør.

Powert Point Anders Dernback / text Wikipedia

Kronborg slot

Kronborg slot

Kronborg er et slot og fæstningsanlæg i Helsingør. Slottet er et af Nordeuropas mest betydningsfulde renæssanceslotte og blev i år 2000 medtaget på UNESCOs Verdensarvsliste.

Slottet ligger på Sjællands yderste spids, hvor Øresund er smallest, en strategisk vigtig beliggenhed der gjorde det muligt at kontrollere indsejlingen til Østersøen gennem Øresund.

Kronborgs historie kan føres tilbage til fæstningen Krogen, der blev opført af Erik af Pommern i 1420'erne. Sammen med Helsingborg Slot på den anden side af Øresund, kunne fæstningen kontrollere indsejlingen til Østersøen og sikre opkrævningen af told af de forbisejlende skibe. Fra 1574 til 1585 ombyggede Frederik 2. den middelalderlige borg til et storslået renæssanceslot. Store dele af slottet blev ødelagt af en brand i 1629, men det blev efterfølgende genopført af Christian 4. I 1658 blev Kronborg belejret og erobret af en svensk hær, der efterfølgende tog en stor del af slottets kunstværker og interiør som krigsbytte. I 1785 ophørte slottet med at fungere som kongelig residens og blev indrettet som kaserne. Militæret forlod selve slottet i 1923 og slottets areal i 1991. Efter en grundig restaurering blev Kronborg åbnet for offentligheden i 1938. Museet for Søfart havde til huse på Kronborg fra 1915 til 2012.

Erik af Pommern (oprindeligt Bugislav; født 1382 i Darłowo, død 1459 i Pommern), var konge af Norge (som Erik 3.) 1389-1442, Danmark (som Erik 7.) og Sverige (som Erik 13.) 1396-1439. Han var søn af hertug Vartislav VII af Pommern-Stolp og Maria af Mecklenborg-Schwerin, fostersøn og søsterbarnebarn til Margrete 1.

Efter at hendes søn Oluf var død i 1387, tog Margrete Erik ind som sin fostersøn. Da enkedronningen af Norge Margrete ikke ønskede Albrecht af Mecklenburg til konge, blev Erik udråbt som konge i 1389.
I 1396 blev han også hyldet som konge af Danmark og Sverige. Og den 17. juni 1397 blev Nordens kongedømme stadfæstet med indgåelse af Kalmarunionen. Selv om Erik formelt var konge, var det dog stadig Margrete, der styrede. Først da Margrete døde i 1412, blev Erik regent af gavn.

Kronborgs kommandant

Embedet som Kronborgs kommandant blev oprettet i 1582 af kong Frederik II, der ønskede at sikre Danmarks magt i Øresund, og behøvede en militærperson til at lede Kronborgs forretninger og styre tolden.
Kommandanten havde ansvaret for drift og vedligehold af slottet, og var samtidig den øverste officer og embedsmand på kongeslottet. Han havde ansvaret for rekruttering af soldater i Nordsjælland og sørge for fæstningens forsyning af våben.
Kongen udpegede selv kommandanterne af dels sin egen familie og dels af landets adelsfamilier.
En uheldig kommandant var Poul Beenfeldt (1612-1676), der overgav slottet til svenskerne under den Anden Karl Gustav-krig efter blot tre ugers belejring. Beenfeldt flygtede til Lybeck, og den rasende kong Frederik III fik både ham og hans næstkommanderende dømt til døden in absentia. General Hans Schack gik i forbøn for ham, og han fik lov til at vende tilbage til landet, men mistede sin bestalling som officer.

I 1420'erne begyndte den danske konge, Erik af Pommern, at opkræve en særlig sundtold af de forbisejlende skibe. For at understøtte denne opkrævning lod han opføre en stærk fæstning ved navn Krogen på det sted, hvor Kronborg nu ligger. Fæstningen bestod af en række huse bag en kvadratisk fæstningsmur, der svarede nogenlunde til det nuværende slots ydre omkreds.
Siden opførelsen blev Krogen udbygget løbende, og Christian 3. havde planer for en større ombygning af borgen, der dog ikke blev realiseret. Efter sin sejr over Sverige i Den Nordiske Syvårskrig i 1570 besluttede Frederik 2. at bygge borgen helt om. Ombygningen til en nyt slot i renæssancestil med fire fløje begyndte i 1574, og blev ledet af de nederlandske bygmestre Anthonis van Obbergen og Hans van Paeschen, der også skabte fæstningen med fire bastioner. I 1577 fik slottet sit nye navn, og i 1585 stod det nye slot færdigt. Umiddelbart fremtræder Kronborg som et på den tid helt igennem nybygget slot, men indendørs er der mange mure fra Krogens tid, og flere steder er der blændede vinduesåbninger mellem to rum, trappetrin, der ingen steder fører hen m.m.

At Kronborg oprindeligt var planlagt trefløjet kan ses i fløjenes bredde; den østlige fløj er noget smallere end resten, og består faktisk kun af lange gallerier, der skaber en indendørs forbindelse mellem de kongelige gemakker i nordfløjen og slotskirken og dansesalen i sydfløjen. Det nye slot blev udstyret med et overdådigt interiør.

Til udsmykning af Dansesalen blev der udført en serie gobeliner af høj kvalitet, Kronborgtapeterne, der forestiller den danske kongerække fra sagnkongerne frem til Frederik 2. Serien indeholdt oprindeligt i alt 43 gobeliner, og blev udført i Helsingør af indkaldte nederlandske vævere. Kun 15 af disse gobeliner er bevaret, hvoraf 7 hænger på Kronborg og 8 på Nationalmuseet i København. De kan genkendes på at den blå bort i hver gobelins nederste venstre hjørne indeholder en gylden krone og et B som mærke for Kronborg.

Branden i 1629

Natten til 24. september 1629 brændte Kronborg som resultat af to håndværkeres skødesløshed. Det meste af interiøret blev ødelagt ved branden, og kun slotskirken overlevede nogenlunde uskadt takket være dens solide loftshvælvinger. Også Kronborgtapeterne slap uskadt fra branden, da de ikke havde været ophængt i Dansesalen, da slottet brændte.
I 1630'erne genopførte Christian 4. Kronborg. I det ydre blev slottet stort set genopført i sin oprindelige form, mens det i det indre blev udstyret med et nyt interiør. Enkelte dele af Christian 4.s interiør, som loftsmalerier, kaminer og udskårne døre, findes stadig på Kronborg i dag.

Karl Gustav-krigene

Under Karl Gustav-krigene blev Kronborg i 1658 belejret og indtaget af Karl 10. Gustavs tropper. Under den efterfølgende besættelse fra 1658 til 1660 blev slottet plyndret af både tyske og svenske soldater, og slottets interiører udsat for store ødelæggelser. Skulpturer, springvand og malerier blev stjålet. En uvurderlig genstand blandt de røvede ting var kong Frederik 2.s bordhimmel, en betydningsfuld gobelin (en slags baldakin) vævet i uld og silke med guld- og sølvtråde. Svenskerne har ikke brugt den, fordi Frederik 2. og dronning Sophie af Mecklenburgs våbenskjolde var indvævet på et iøjnefaldende sted som symbol på kongens magt. Frederik 2.s bordhimmel er normalt udstillet på Nationalmuseum i Stockholm, men kan fra 24. april 2012 og fire år frem opleves på Kronborg.

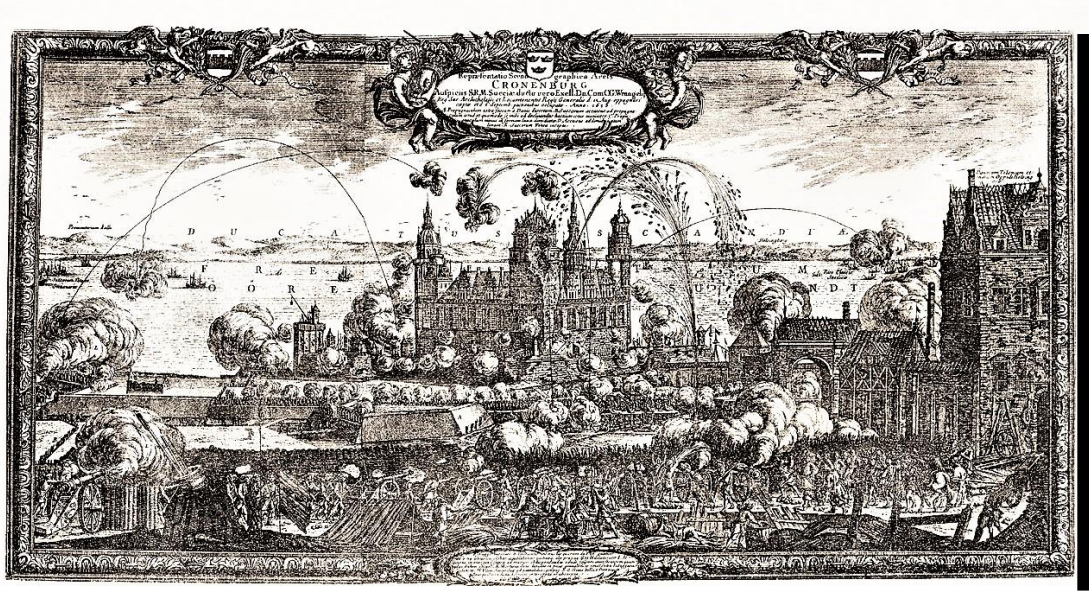

Kronborg som fæstning

Efter Karl Gustav-krigene genvandt Kronborg aldrig helt sin betydning som kongeslot, og blev i stigende grad anvendt og udbygget som fæstningsanlæg.

I 1772 sad Dronning Caroline Mathilde fængslet på Kronborg efter Johan Friedrich Struensees fald, indtil hun blev hentet af et engelsk orlogsskib og sejlet til den britiske besiddelse Hannover i Tyskland.

Kronborg slot

I slutningen af 1700-tallet blev Kronborg helt opgivet som kongebolig, og militæret fik lokaler i de tidligere kongelige gemakker på slottet, der nu blev brugt som kaserne.

Med ophævelse af Øresundstolden i 1857 på grund af pres fra USA mistede Kronborg størstedelen af sin militære betydning. I 1924 forlod militæret selve slotsbygningen, og 1991 rykkede militæret fuldstændig ud af slotsområdet.

I 1772 sad Dronning Caroline Mathilde fængslet på Kronborg efter Johan Friedrich Struensees fald, indtil hun blev hentet af et engelsk orlogsskib og sejlet til den britiske besiddelse Hannover i Tyskland.

Princess Caroline Matilda of Great Britain (1751-1775), Queen of Denmark

Kulturel betydning

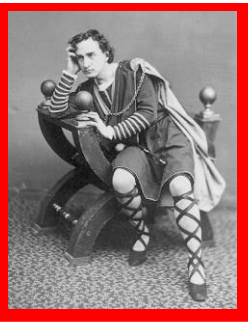

Holger Danske var en legendarisk dansk kriger og ridder i Karl den Stores hær. Ifølge legenden sover han i kældrene under Kronborg, men vågner op til dåd og redder Danmark, hvis landet skulle komme i fare.
I kasematterne under Kronborg findes en statue af Holger Danske udført af H.P. Pedersen-Dan i 1907.

William Shakespeare (døbt 26. april 1564, død 23. april 1616) var en engelsk digter, skuespilforfatter og skuespiller, der bliver bredt anerkendt som den største forfatter på engelsk og verdens største dramatiker.

Shakespeare skrev størstedelen af sine mest kendte værker mellem 1589 og 1613. Hans skuespil var hovedsageligt komedier og krønikespil . The Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark (dansk: Hamlet, Prins af Danmark) er et skuespil skrevet af William Shakespeare og udgivet i 1603. Det er et af de mest opførte og det mest citerede: "At være eller ikke at være: det er spørgsmålet" (Engelsk: "To be, or not to be: that is the question"). Originalsproget er engelsk.

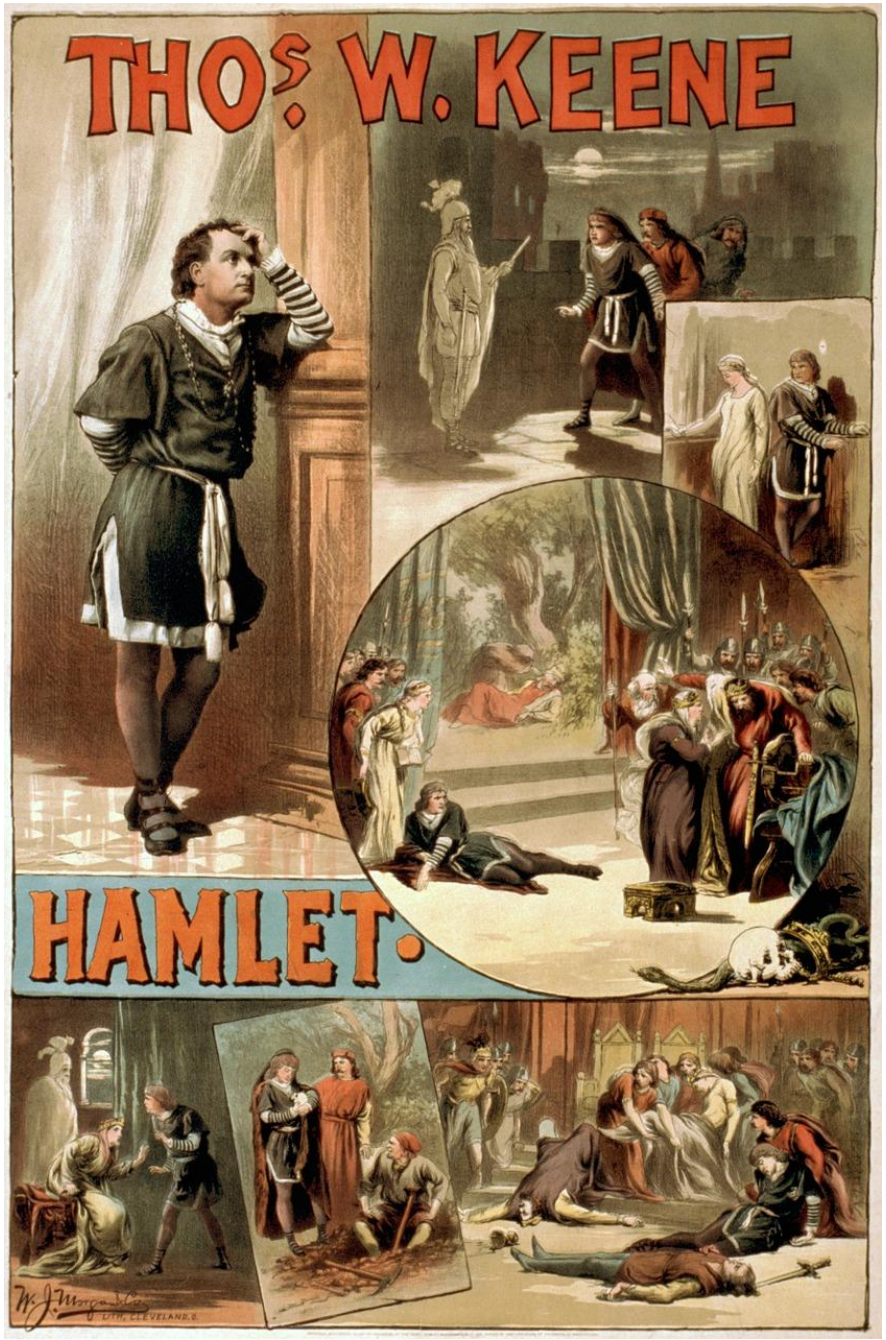

Hamlet and Kronborg slot

Handlingen

Prins Hamlet møder sin fars genfærd. Den døde konge fortæller, at han er myrdet og afkræver prinsen et løfte om hævn.

Morderen er Hamlets farbror Claudius, der har giftet sig med Hamlets mor, Gertrud, og deler magten med hende.

Stykket er en lang optrapning af intriger, der medfører alles død, bortset fra Hamlets ven Horatio og den norske prins Fortinbras, der overtager tronen og genindfører den kosmiske verdensorden. Kernen i historien er fra Saxo Grammaticus, som i sit værk Gesta danorum genfortæller sagnet om prins Amletus eller Amleth. Shakespeare har henlagt historien til Elsinore, dvs. Helsingør. Kronborg kaldes Hamlet's Castle. Fortællingen om dronningen, der sammen med sin elsker myrder og gør elskeren til konge, så sønnen taber sin ret til tronen, hvorefter sønnen tager hævn, er udbredt. Orestessagnet handler om dette, også i forbindelse med sindssygdom. Saxos gengivelse blev trykt i et fransk værk fra 1500-tallet, og allerede i 1589 forelå en Hamlet-tragedie, sandsynligvis skrevet af Thomas Kyd. Stykket blev opført i London i 1594, men i dag vides kun, at der optrådte et genfærd. Stykker er tabt, men Shakespeare har bygget sin version på det.

To be or not to be
That is the Question

Christoffer Wilhelm Eckersberg

KRONBORG SLOTT